

Angora

foto: Bjørn E.

Først noe historikk

Historien om navnet Angora, kan fortelle oss at navnet tilknyttet den tyrkiske by Ankara. I denne del av verden, Lilleasia, viste Angorageita seg første gang. Siden ble betegnelsen «*angora*» satt i sammenheng med flere dyreslag med lang pels, selv om de hadde sin opprinnelse fra andre deler av verden.

Om Angorakaninen oppstod i Ankara er usikkert, selv om det fremgår i noe av litteraturen. Den kjente tyske «kaninkapasitet», dr. *Heinrich Niehaus* (er omtalt i andre artikler i raseserien), var leder for

foto: Bjørn E.

tysk kontrollavlsstasjon i Celle, som også omfattet Angorakaniner. Fra hans artikler fremgår det at kaniner med lang pels ble omtalt i England før 1400. Engelsk lov fra 1600 nevner at kaninull skal fortolles ved utførsel. Skatteprotokollen i fra Dronning Annes tid, 1700-tallet, forteller også om eksport av kaninull. Videre sies det at engelske sjømenn brakte Angorakaniner til Bordeaux i Frankrike i 1723.

Til Tyskland kom de i 1777, importert fra England av *von Mayerbach*.

En tysk prest, *F. Ch. Mayers*, var en dyktig kaninavlser som fattet interesse for rasen. Han solgte til mange steder, bl.a. Praha og Wien, og utga også en bok i 1784: «*Veiledning i Angorisk og engelsk kaninavl*».

Men med Napoleonskrigene i begynnelsen på 1800-tallet, ble Angora «glemt» . . . og det gikk mange år før det skjedde noe omkring Angora, eller Silkehare som tyskerne kalte de hvite Angora.

Men i 1870 kom det flere småskrift om kaninavl, hvor det meste omhandlet avl av kaniner til slakt/kjøtt. En bok hadde tittelen: «*Kanin- og Silkehareavl*», så Silkeharen var ikke glemt . . .

I flere land i Europa ble det rundt 1880 dannet kaninforeninger og landsforbund, og man startet med utstillinger. Tyskerne arrangerte sin første i 1885 i Chemnitz, hvor Angora var på plass. Pelslengde var det viktigste i den tid. Standarden la krav på minste ull-lengde med 25 cm! De lot bare pelsen til Angora som skulle på utstilling vokse, og det sies at rekorden var på 42 cm. Angora kom også til Danmark på denne tid og var representert på den mange ganger omtalte utstilling i Københavns Tivoli i 1895.

Når tid Angora kom seg videre i Norden er usikkert, men antas å være noen år

etterpå. Det vi vet er at Nordenfjeldske Kaninsamlag i 1934 utga et skrift: «*Veiledning i angoraavl*». Så da kan vi vel med sikkerhet si å ha et bevis på at Angora hadde en viss utbredelse hos oss tidlig på 1930-tallet. - Og i vår norske kaninhistorie i fra 1927 kan vi lese det ble importert mange kaniner, bl.a. Angora. Prisen på ull var også bra i den tid, fra kr 15 til 50. - Videre sier historikken at Angorautvalget i 1949 hadde kurs med 24 deltagere. Men like etterpå ble det kraftig nedgang i det totale kaninholdet i Norge. Flere raser, også Angora, «forsvant som dugg for solen». Vi hadde da også få medlemmer til å ta vare på rasene, for ved overgangen til 1960 viser NKF's medlems-tall: 416! Men mot slutten på 60-årene er det fremgang og NKF feiret jo 70-års jubileum i 1967. Landbrukshøgskolen på Ås får ny kaninstall hvor det settes i gang ulike forsøk og NKF blir utstyrt med bedre informasjonsmateriell, bl.a. en lysbilde-serie, hvor del 1 omhandler Angora.

Langhårspels - en mutasjon

De fleste av våre raser har oppstått (eller vi har fått dem frem) ved krysninger, og noen raser har kommet frem fordi det har skjedd en forandring i arvestoffet. Disse betegner vi som mutasjoner. Ordet mutasjon har tidligere blitt nevnt i denne rase-serie, f.eks. Fransk Vedder, da hengeører er mutasjon. Angora går inn i gruppen for avvikende pelsstruktur

Men i forhold til andre mutasjoner og dyr med lang pels, er det noe spesielt og særegent med en Angorakanin; dens pels vokser hele tiden, fra fødsel til død.

Altså en Angorakanin feller ikke sin pels, og menneskene må «hjelp» den med å overleve. For hvis pelsen vokser uten å bli klippet vil denne til slutt kvele kaninen, og i vill tilstand blir den jo være et enkelt

bytte for rovdyr når den skal «drasse» avsted med sin lange pels.

De første Angora var av viltgrå farge. De fleste gir engelske oppdrettere æren for å ha fremavlet den hvite, selv om de i Frankrike ikke er enig. De holder på at franske oppdrettere kombinerte anlegget mellom angora og albino, og skapte den hvite Angora som klart er den mest utbredte og beste ullprodusent i dag.

Flere typer Angora og ull

Den type Angorakanin vi har i Norden, regnes for å være den samme som de tyske typer, med ca 4-7% dekkhår og ca 95% ullhår. Altså stor ullvekst, og ikke bare på kroppen, men godt med ull både på labber, hodet og ører.

Men så tilbake til Frankrike igjen, for franske oppdrettere (også i Sveits), har egentlig allikevel sin egen Angora. Denne type har en meget større andel dekkhår, og som medfører lite filtning. Den har for-

holdsvis kort pels på labber, hodet og ører med kun «smådusker» ytterst. Men det spesielle med denne Angora, er at ulla nappes av! Nappeintervallene kan også gå lenger tid imellom (i forhold til klippeintervaller), opp mot 120 dager.

Før napping får kaninen en pelletert urt som heter Mimosa. Denne gjør at hårsekken «slipper» håret, og ulla kan høstes ved at den nappes av i små dotter. Kaninen blir naken (unntatt hode og labber), men vokser like fort ut igjen, slik som på den Angoratypen vi har. Ulla har en annen karakter enn det som blir klippet, bl.a. fordi ullhåra er spisse i begge ender.

I den senere tid hører vi også om andre typer ull og pels som er krysset frem, og kan nevne Satin-angora, Jamora (Fuchs+Angora) og Orilag (Rex+Angora).

Angora i produksjon og utstilling

Å kombinere produksjon og utstilling er ofte vanskelig, men det kan gå. Ønsker en å være med å stille Angora for bedømmelse må en planlegge litt mer nøye ut fra dato på den/de utstillinger en vil satse på. Fødselsdato og klippeintervaller må en ha i tankene, da det ikke bare uten videre kan meldes på til en utstilling. Ull-lengde og mengde må stemme. Dette tilsier at en Angora må være nær oppunder en klippe dato når den utstilles. Altså utstillingsdato er opp mot 90 dager etter siste klipp.

Det er den Angora, som den er der og da som bedømmes. Poengsummen fra en utstilling sier ikke noe om den er eller blir en god ullprodusent. Dens produksjons-evne er det bare eieren som vet ut av sine egne notater. En Angora som produserer ca 1200 g ull i året, regnes som en normalt god ytelse. Men ut av bedømmelseskortet får en se hva dommeren mener om ullas tetthet, kvalitet, lengde og filting. Og en får også vite litt om seg selv, om en har

Bente Skjævestad Torland er den som på utstillingssiden har hevdet seg best de siste år med meget gode resultater både på LUU og LU. - Bildet er fra desember 2009, Bente får 97 poeng på lokalutstilling i Grimstad

stelt sin Angora og pelsen riktig fram mot utstillingen. En må børste pelsen, slik at den er fri for «floker» eller sammenfiltet pels. Likeså skal den være ren, og det gjelder over hele kaninen, og selvfølgelig må den være fri for midd/uttøy i pelsen.

Angoraull er verdens varmeste. Den har større isolasjonsevne enn noen annen ull. Dette er på grunn av hvert enkelt pels-hårs spesielle oppbygging.

Vi har i tidligere artikler om både ullens oppbygging, arbeid med ull og mye annet beskrevet mer i detaljer, se TK nr 8-2007, nr 3-2009 og nr 6-2011.

Da tar vi en beskrivelse av ulla for Angora og som utstillingskanin:

Ullen det viktigste - med 60 poeng

Angorapels: Ullkaninens viktigste egen-skap er å produsere ull av beste kvalitet og størst mengde. Årstidene har innflytelse på ullproduksjonen. En kombinasjon av temperatur og dagslengde starter

ullpelstilveksten. Fremfor alt styres de avtagende lysforhold pelstilveksten. Det er allment kjent at jo kaldere der er, desto kraftigere og tettere pels får kaninene. I varme sommermånedene minsker pelstettheten og i noen grad lengde-tilveksten.

Ullens tetthet: Ullen skal være meget god og tett og dekke hele hårbunnen (huden) over hele kaninen, også buk.

Ullens kvalitet: Kvaliteten avhenger av flere faktorer. Ullens lengde skal være minst 7 cm (etter en voksetid på 90 dager). Gjelder for ull på rygg, sider og buk. Dekkhår skal finnes i passe stor mengde, slik at ullen er fyldig og «divlig». Dekkhår med ullhårskaraktter (krusning) i bunnen foretrekkes, fremfor rette dekkhår. Andel dekkhår i pelsen varierer mellom 2-20%, som beror på genetisk egenhet, samt klimaforhold (arv og miljø). Idealet er å ha dekkhårmengde på 3-10%. Kvalitet påvirkes også av krusningens dybde og antall på det enkelte ullhår.

Ullhårene er tynneste, men skal ha god tykkelse, da det gir ullfiber med god bruddstyrke og mindre filting. Tverrsnitt av ullhår er ca 10 mikron = 1/1000 mm. Ullen skal være fri for fildede klumper. Lett vevet ull i bunnen er ikke feil. Det viser heller at ullen er moden og noe ullhår har løsnet. Dette kan føre til at de har filtet seg sammen med faste hår. Filt-tendens kjennes enklest rundt halen, på hals/bryst eller bak ørene. Hanner har mer anlegg for filting, enn hunner. Ved bedømmelse av ullkvalitet, tar en hensyn til følgende: Dekkhårmengde, ulldekkhår, ullhårenes krusning og ullfiberens tykkelse (tverrsnitt). En ulltype av god kvalitet kjennes «fet» og fyldig. Ull med for mye dekkhår kjennes grov og «tørr/hard». Hanner har ofte mindre dekkhår enn hunner og eldre dyr mer dekkhår enn yngre.

Her har vi en meget pen og flott utstillings-Angora, for å si det slik. Rasepreget er topp med ører som har godt med pels, flotte store øredusker, pannelugg og kraftig kinnskjegg. Den fremstår ren og pen - slik skal det være!